



De grutto

Op 19 juli 2015 verscheen in het NOS-journaal van acht uur 's avonds de Grutto prominent in beeld. Vogelbescherming Nederland kreeg volop aandacht voor de dramatische achteruitgang van de Grutto als gevolg van het verdwijnen

van de melkquota. Met oog voor detail werd het beeld getoond van een koe die een nest vertrapte. Het gaat niet goed met de Grutto in ons land. Degenen die meer willen weten over de Grutto en de problematiek die speelt, worden op hun wenken bediend. In het afgelopen voorjaar verscheen een bijzonder boek dat gewijd is aan deze weidevogel. De titel is 'De grutto' en het boek is geschreven door Albert Beintema. In deze uitgave gaat de auteur in op bescherming, beheer, onderzoek en de gevolgen van de intensivering van de melkveehouderij voor weidevogels. Verder wordt de biologie behandeld, met bijvoorbeeld informatie over de voedselstrategie, die in het overwinteringsgebied in Afrika heel anders is dan die in zijn broedgebied in Nederland. De auteur heeft in het verleden zelf jarenlang onderzoek uitgevoerd aan weidevogels en weidevogelbeheer, maar het tot stand komen van dit boek was mede mogelijk door de hulp van personen, instellingen en organisaties, die in recentere perioden of in één of andere vorm een bijdrage leverden aan het grutto-onderzoek. Veel personen die zich daarvoor hebben ingezet, worden genoemd met de onderdelen die zij voor hun rekening hebben genomen. Successen en missers bij het weidevogelbeheer worden aangehaald. Zo wordt aandacht geschonken aan 'gruttoboerderijen', waar getracht werd de broedsels van Grutto's veilig te stellen. Daarbij wordt gemaakt van een bepaald maaregime – het zogenaamde mozaïekbeheer – en er worden met succes van plas-drassituaties in stand gehouden tijdens tot na de broedperiode.

De conclusie van de auteur is, dat weidevogelbeheer door natuurbeschermingsinstanties vaak goed gaat, maar dat het af en toe toch niet goed blijkt te zijn gegaan. Bij agrarisch natuurbeheer gericht op weidevogels geeft hij aan, dat dit soms goed gaat, maar heel vaak juist niet. Jammer dat er geen voorbeelden worden gegeven waaruit lering kan worden getrokken. Dat zou vooral recht doen aan de positieve ervaringen van de weidevogelbeschermers en agrariërs, die zich met hart en ziel inzetten voor het behoud van de gruttopopulatie.

Deze publicatie biedt een goed overzicht van wat er is uitgevoerd aan grutto-onderzoek. Voor hen die zich daarin willen verdiepen, is een uitgebreide literatuurlijst aanwezig. Het wel en wee van de Grutto, onderzoeksresultaten en andere informatie worden op een plezierige wijze gepresenteerd.

DAJ

Beintema, A. (2015): De grutto. 270 bladzijden. 16 kleurenfoto's. 21,5 x 14,5 cm. ISBN 978 90 450 29443. Uitgeverij Atlas Contact, Amsterdam/Antwerpen. Prijs: €21,99. Verschijnt ook als e-book.

Die Vogelwelt

De recensie van het boek *De grutto* heeft wellicht uw interesse gewekt voor deze 'koning van de weide'. Het boek is een uitstekend startpunt voor wie daar meer over wil lezen, maar er is natuurlijk veel meer informatie over Grutto's beschikbaar. Nederland was decennialang van groot belang voor de Grutto omdat hier toen naar schatting wel tachtig procent van de populatie broedde. De omvang van de populatie neemt tegenwoordig gestaag af en terecht maken natuurbeschermers zich zorgen over die ontwikkeling. Zoals uit het boek blijkt is al veel onderzoek verricht naar mogelijke oorzaken van de achteruitgang. Bij het ontwikkelen van beleid gericht op behoud van weidevogels kijken beleidsmakers vaak vooral naar de Grutto. In de literatuur en op internet is er veel te vinden over dit onderwerp. Hierbij een voorbeeld van een publicatie met enkele interessante artikelen over dit onderwerp. In *Die Vogelwelt* 135(1) staat onder andere een artikel over de toekomstperspectieven voor de Grutto in een natuur-

gebied in Duitsland en de resultaten van het recente beheer in een zeer succesvol reservaat van Natuurmonumenten in Nederland. Ook staat er nog een artikel in over lessen uit het verleden en toekomstige ontwikkelingen bij gewasbeschermingsmiddelen in Nederland. De Nederlandse weidevogelbescherming trekt dus ook internationaal belangstelling. Het is slechts een min of meer willekeurig voorbeeld, want er is heel veel meer beschikbaar, maar omdat niet iedereen in Nederland bekend is met deze Duitstalige uitgave leek het ons toch de moeite waard deze artikelen eens onder de aandacht te brengen. Op <http://www.vogelwelt.com> is meer informatie over deze uitgave te vinden.

RAK

Barkow, A. (2014): Zukunftsperspektive für de Uferschnepfe *Limosa limosa* in der Hetter: Flächenenerwerb als Voraussetzung für Grünland- und Wassermanagement zur Bestandsstabilisierung. Heft 1. Die Vogelwelt 135(3-17). Aula Verlag, Wiebelsheim.

Roodhart, J. (2014): Erfolg im Wiesenvogelschutz nach zehnjähriger Schutzgebietbetreuung im Eemland Polder, Niederlande. Die Vogelwelt 135(19-28). Aula Verlag, Wiebelsheim.

Roodbergen, M. & W. Teunissen (2014): Meadow bird conservation in The Netherlands – lessons from the past and future developments. Die Vogelwelt 135(29-34). Aula Verlag, Wiebelsheim.

Dat gevederde ding

Als titel voor een boek doet ‘Dat gevederde ding’ wat vreemd aan. Een gevederd ding is iets dat met veren is bedekt. Dat kan toch van alles en nog wat zijn?



Uit het door de computer gegenereerde beeld op de omslag en uit de ondertitel: ‘Het raadselachtige leven van vogels’, blijkt dat deze publicatie over vogels gaat. Hun raadselachtige leven wordt uit de doeken gedaan in drie onderdelen: lichaam, geest en ziel. Het boek is onder meer

samengesteld uit bijdragen aan onderzoeken, waaraan de auteur – Noah Strycker – heeft meegewerkt. Daar is informatie aan toegevoegd van uiteenlopende andere studies aan vogels, afgewisseld door onderhoudende per-

soonlijke stukjes. Er wordt aan de hand van het oriëntatievermogen van wedstrijdduiven ingegaan op hun vermogen door vanuit voor hen onbekende gebieden terug te keren naar hun geboorteplaatsen of foerageergebieden. Het is een aanloop naar het verschijnsel vogeltrek en de nieuwe technieken die nu beschikbaar zijn voor het volgen van vogels. Het verschijnsel spreuuwenzwormen en wat daar mee samenhangt, komt eveneens aan de orde. Intrigerende hoofdstuktitels zijn de talenten van de Kalkoengier, de beatgeneratie en cachegeheugen. Interessant is ook de invloed die de kleur rood uitoefent op vogels. Jammer is, dat de vertaler in het hoofdstuk over uilen het germanisme ‘wandlerlust’ niet heeft vervangen door zwerggedrag.

Het geheel is een soort caleidoscoop met een greep uit bijna twintig verschijnselen die zich manifesteren in de vogelwereld, waarin ook menselijk gedrag weerspiegeld wordt en herkenning optreedt. Aan noten en bronnen is een apart hoofdstuk gewijd, terwijl in de tekst eveneens verwijzingen staan naar publicaties en auteurs. Er is een register waarin zowel verwezen wordt naar de pagina’s waarop auteurs worden genoemd. Een register is echter een alfabetisch of systematisch gerangschikte inhoudsopgave. Een literatuurlijst ontbreekt, waardoor men niet op zoek kan naar de originele bronnen. Niettemin is het een boek dat door het ontsluiten van zeer veel bronnen interessante informatie bevat.

DAJ

Strycker, N. (2015): Dat gevederde ding. Vertaling: Jan-Jaap Spies. Uitgeverij Atlas Contact, Amsterdam. Gebonden. 302 pagina’s. 14,2 x 21,5 cm. ISBN 978 90 450 29214. Prijs: €24,99. Ook verkrijgbaar als e-book.

Ten Thousand Birds

Toen ik de titel van het nieuwe boek *Ten Thousand Birds* van Tim Birkhead onder ogen kreeg was ik direct nieuwsgierig naar het onderwerp. Natuurlijk, het zal gaan over



vogels, maar daarover kun je vanuit veel invalshoeken schrijven en in dit geval ging het vermoedelijk vooral over aantallen. De ondertitel wees toch in een andere richting: ‘Ornithology since Darwin’.

Birkhead heeft al verscheidene boeken geschreven die vooral gaan over de biologie van vogels. Deze uitgave, die hij met twee co-auteurs schreef, gaat vooral over mensen en hun inspanningen om kennis over vogels vast te leggen en kenbaar te maken. Het boek is ingedeeld in elf hoofdstukken die elk een thema behandelen. De volgorde is willekeurig gekozen. Het eerste hoofdstuk heet 'Yesterday's Birds', dat gaat over uitgestorven vogels en hun voorlopers. Dus ook vooral over archeologen, over het vaak moeizame zoeken naar skeletten en andere fossiele overblijfselen, over de 'bone wars' die ontstonden door elkaar beconcurrerende onderzoekers, en we lezen hier hoe er steeds meer informatie te halen is uit het gevonden materiaal. Vragen die hier aan de orde komen, zijn bijvoorbeeld of en hoe vogels zich ontwikkelden uit dinosaurussen. Zijn dinosaurussen wel uitgestorven? Hoe ontwikkelde het vermogen om te kunnen vliegen zich? In de volgende hoofdstukken komen andere aspecten van de ornithologie aan bod, zoals het ontstaan en de diversificatie van soorten, de fenomeen van de vogeltrek, het instinct, gedrag en aanpassing daarvan, selectie en studies aan vogelpopulaties. Elk hoofdstuk eindigt met een 'coda', waarin nog eens afzonderlijk aandacht wordt besteed aan twee ornithologen die een autoriteit waren of zijn op het desbetreffende onderwerp. Aan de hand van de talloze studies leert men uit dit boek heel veel over vogels, maar vooral ook veel over de ornithologen, bekende en minder bekende. Onder hen ook Rudi Drent, Theunis Piersma en Niko Tinbergen. Het is ook wel aardig te vermelden welke weg gevolgd werd om dit werk tot stand te brengen. De auteurs hadden voor ogen om een zo volledig mogelijk beeld te schetsen van de ontwikkeling van de ornithologie en van de mensen die zich daar de afgelopen jaren – vanaf Charles Darwin tot heden – mee bezighielden. Dan moet men keuzes maken. Er zijn in die lange periode heel veel ornithologen actief geweest. Zoveel dat het onmogelijk is iedereen aan bod te laten komen. Om de keuzes te kunnen maken werden twee stappen gezet. Voor die aanpak werd gekozen om te voorkomen dat het werk teveel op de persoonlijke keuzes van de auteurs gebaseerd zou worden. Om te beginnen werd een database opgebouwd met namen van 325 prominente onderzoekers die actief waren vanaf de jaren zestig van de vorige eeuw.

Voor deze groep werd onderzocht hoe vaak hun werk geciteerd was in wetenschappelijke publicaties. Zo werd een ranglijst opgesteld. Daarnaast werd een enquête gehouden onder 31 ervaren onderzoekers verspreid over de hele wereld om inzicht te krijgen van welke onderzoekers en welke boeken naar hun mening de meeste invloed hebben gehad op de ontwikkeling van de ornithologie. Een groot aantal prominente onderzoekers werd ook geïnterviewd. Deze gesprekken (en nog veel meer informatie over het boek) zijn te vinden op internet (<http://myriadbirds.com>). Al direct nadat ik het boek in handen kreeg ben ik er in gaan lezen en ik stopte daar eigenlijk niet meer mee totdat het uit was. Het is te dik om in één adem uit te lezen, maar zo boeiend dat er andere taken in de verdrinking raakten in de tijd dat ik dit boek las. Een schat aan informatie en zeer aanbevolen voor ieder die serieus in vogels is geïnteresseerd. Een aantal van de eerder verschenen boeken van Tim Birkhead is ook vertaald in het Nederlands, zoals 'De wijsheid van vogels' en 'De zintuigen van vogels', die ook in *het Vogeljaar* besproken zijn. Hoewel het nieuwe boek prettig en zeer leesbaar geschreven is, blijft het jammer dat er dit keer nog geen Nederlandse uitgeverij is geweest die het uitbrengen van een vertaling heeft aangedurfd. Zo'n vertaling zou het boek toegankelijker maken voor een groter publiek. Tot slot: 'Hoe zit het nu met die titel "Ten Thousand Birds" die lijkt aan te geven dat het boek gaat over tienduizend vogels?' Dat aantal betreft het aantal vogelsoorten dat naar schatting de aarde zou bevolken. In het navoord voorspellen de auteurs dat als iemand over honderd jaar een nieuwe versie van het boek zou gaan schrijven het getal in de titel dan zal moeten worden aangepast naar negenduizend of zelfs nog lager, want vogelsoorten sterven overal ter wereld in hoog tempo uit.

RAK

Birkhead, T., J. Wimpenny & B. Montgomerie (2014): Ten Thousand Birds - Ornithology since Darwin. In het Engels. 524 bladzijden. 26 x 21 cm. Gebonden. Foto's, tekeningen, tabellen en grafieken in kleur. ISBN: 978-0-691-15197-7. Princeton University Press, Princeton/Oxford. Prijs: €46,99. Ook verkrijgbaar als e-book.

Weidevogels in een veranderend landschap
Het begrip 'weidevogel' is een Nederlandse vinding. Niemand minder dan Dr. Jac. P. Thijssen heeft dat begrip geïntroduceerd. Hij

onderscheidde een zevental soorten in deze groep: Kievit, Tureluur, Grutto, Scholekster, Wulp, Kempshaan en Kluut. Dit valt te lezen in het boek 'Weidevogels in een veranderend landschap' door Jan van der Geld, Niko Groen en Ron van 't Veer, uitgegeven door de KNNV. De eerste vier soorten komen ook nu nog in redelijke aantallen voor, maar de laatste drie soorten zijn op heel veel plaatsen verdwenen uit het veenweidegebied en overige agrarische graslanden. In Thijsse's tijd zag de samenstelling van de vogelbevolking op de graslanden er vast anders uit dan tegenwoordig. De veehouderij is traditioneel in Nederland met zijn uitgestrekte veenweidegebieden al heel lang een belangrijke bedrijfstak geweest. Vooral na de Tweede Wereldoorlog is die bedrijfstak sterk geïntensiveerd. Ondanks (of dankzij) de veranderingen die dat meebracht, profiteerden de meeste weidevogels daarvan. Een soort als de Grutto was zelfs heel sterk aangewezen op ons land omdat het overgrote deel van de populatie hier broedde (geschat werd dat zo'n tachtig procent in Nederland broedde).

Tegenwoordig gaat het met de weidevogels niet goed meer. Vrijwel overal nemen de aantallen af. Soms zelfs met alarmerende snelheid.

In 'Weidevogels in een veranderend landschap' proberen de auteurs u mee te nemen op een reis door de tijd, een reis door het landschap van de weidevogels. Zij laten u de veranderingen die in de loop der tijd daarin zijn opgetreden, zien en geven aan wat de gevolgen zijn geweest en welke bedreigingen er nog steeds zijn voor de weidevogels. Dat doen zij uitgebreid en op zeer gedegen wijze. De auteurs zijn allen specialisten op het gebied van weidevogels en zij hebben veel ervaring met beheer, ecologie of onderzoek. In het eerste hoofdstuk worden antwoorden gegeven op de vraag: 'Wat zijn weidevogels?' Daarna gaan de auteurs in op de biotoop en de veranderingen in het landschap, het belang van water voor weidevogels en de effecten van bemesting op vogels. Uiteraard komt ook de rol van boeren als natuurbeheerder uitgebreid aan de orde. Het boek eindigt met een uitgebreid hoofdstuk dat aanbevelingen bevat die hopelijk de negatieve trend in de ontwikkeling van de weidevogelstand kan ombuigen. Een rijk geïllustreerd boek, boordevol belangwekkende en interessante informatie. Hopelijk draagt dit boek daadwerkelijk bij aan 'meer kleur in het landschap', zoals

de ondertitel luidt. Zeer aanbevolen voor iedereen die betrokken is bij het agrarisch natuurbeheer en weidevogelbescherming!

RAK

Geld, J. van der, N. Groen & R. van 't Veer (2013): Weidevogels in een veranderend landschap - Meer kleur in het grasland. 27,5 x 23,3 cm. Gebonden. Foto's in kleur, tabellen en grafieken. 192 bladzijden. ISBN: 978 90 5011 4578. KNNV Uitgeverij, Zeist. Prijs: €29,95.



Field Guide to the Birds of Suriname

In het najaar van 2015 is een prachtige vogelgids verschenen over Suriname! In deze uitgave, de Field Guide to the Birds of Suriname, worden in totaal 746 soorten beschreven. De laatst vermelde soort in deze gids

is de ons als Nederlanders zo vertrouwde Huismus, die aan het begin van deze eeuw in dat land is geïntroduceerd. De auteurs zijn specialisten op het gebied van de vogels van Suriname: Arie L. Spaans, Otte H. Ottema en Jan Hein J.M. Ribot. De kleurenplaten zijn vervaardigd door Ber van Perlo.

De topografie met daarbij de indeling in administratieve districten van Suriname wordt beschreven, evenals het klimaat met de regentijden en droge periodes, de geologie en de biogeografie. Suriname heeft een hoge biodiversiteit met een zeer rijke flora en (avi) fauna.

Bij elk van de bovengenoemde onderwerpen zijn overzichtelijke kaartjes in kleur afgedrukt. Enkele tientallen kleurenfoto's geven een goed beeld van de verschillende leefgebieden. Verder wordt allerlei informatie verstrekt, die de in vogeltrips geïnteresseerden van pas kan komen. 'Hotspots' voor vogelaars van de kust tot ver in het oerwoud worden aangeduid en beschreven. Er zijn overigens ook verscheidene websites die hiervoor kunnen worden geraadpleegd. Ook deze zijn in dit boek vermeld. Voor degenen die met lokale gidsen op stap willen, zijn e-mailadressen gegeven. Kortom, men kan goed voorbereid op vogelreis.

Het geheel heet niet voor niets een veldgids voor de Surinaamse vogels. De samenstellers

hebben zich in woord en beeld veel moeite getroost om dit waar te maken. Het boek is ook verkrijgbaar als e-book. Wellicht is dat een uitkomst onderweg, mits er een praktische en compacte e-reader voorhanden is. Voor de soortenbeschrijvingen en aanvullende informatie is niet beknibbeld op het aantal bladzijden; tachtig procent van het boek is hieraan gewijd. Bij elke soort staat ook de Nederlandse en Surinaamse naamgeving. Niet alleen determinatiekenmerken worden gegeven; overeenkomstige soorten worden aangeduid en eveneens gedrag, leefgebied, talrijkheid en verspreiding per biogeografi-

sche zone. Er zijn ruim honderd prachtige kleurenplaten met vogelafbeeldingen opgenomen. Het resultaat is een zeer complete gids. Het zal mij niet verbazen als dit werk de Surinaamse pendant wordt van de moeder van de Nederlandse vogelgidsen: de Kist (Petersons Vogelgids). Zeer aanbevolen!

DAJ

Spaans, A.L., O.H. Ottema & J.H.J.M. Ribot (2015): Field Guide to the Birds of Suriname. 20,5 x13,5 cm. 634 bladzijden. In de Engelse taal. Afbeeldingen in kleur door Ber van Perlo. Paperback. ISBN 978-90-04-24929-5. E-book 978-9004-30616-5. Koninklijke Brill, Leiden. Prijs: €50,00 (via: <http://www.brill.com/>).

het Vogeljaar digitaal

Sinds kort is het mogelijk om artikelen uit *het Vogeljaar* ook digitaal te lezen. Alle artikelen die in de loop der jaren verschenen zijn, kunnen nu worden opgezocht op internet. Ook is het mogelijk afdrukken te maken van de artikelen en een PDF-bestand op te halen. Deze bestanden kunnen ook per e-mail worden verzonden, naar uzelf of naar een andere persoon.

De artikelen kunnen worden opgezocht voor alle verschenen jaargangen, vanaf 1958 tot en met 2013. De meest recente nummers van *het Vogeljaar* zijn alleen op papier beschikbaar.

Behalve *het Vogeljaar* zijn ook alle artikelen van onze voorganger *Wiek en Sneb* digitaal beschikbaar. In totaal dus 61 jaargangen.

De toegang naar de artikelen loopt via het portaal 'Natuurtijdschriften.nl'. U kunt dat vinden door te klikken op de verwijzing daarheen op onze website Vogeljaar.nl (<http://www.vogeljaar.nl>) of direct, via <http://www.natuurtijdschriften.nl>. Als het portaal op het scherm verschijnt klik dan op 'deelnemers' en klik op de volgende pagina op de naam naast het logo van *het Vogeljaar*. U komt dan op het portaal waar u de artikelen van *het Vogeljaar* en van *Wiek en Sneb* kunt opzoeken. U kunt direct één of meer trefwoorden invoeren, maar er is ook een meer geavanceerde zoekfunctie beschikbaar. Als u één of meer artikelen heeft gevonden, dan kunt u de selectie ook opslaan, zodat u later weer opnieuw of verder kunt zoeken.

Het digitaliseren en de opslag op webservers werden mogelijk dankzij een project dat is uitgevoerd door Naturalis Biodiversity Center, dat daarvoor een ondersteuning ontving van het Prins Bernhard Cultuurfonds en van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.

RAK

